

**СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ТА
ГУМАНІТАРНІ ВИМІРИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИЗ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

**СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ТА
ГУМАНІТАРНІ ВИМІРИ БЕЗПЕКИ
ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

**Збірник тез доповідей
I Науково-практичної конференції
з міжнародною участю**

20-21 ЖОВТНЯ 2022 РОКУ

Львів 2022

«Соціально-психологічні та гуманітарні виміри безпеки життєдіяльності»: збірник тез доповідей I Науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Львів, 20-21 жовтня 2022 року. Львів: ЛДУБЖД, 2022. 404 с.

РЕДКОЛЕГІЯ:

Василь КАРАБИН, доктор технічних наук, доцент

Ірина БАБІЙ, кандидат педагогічних наук

Лідія ВЕРБИЦЬКА, кандидат філологічних наук

Тетяна КОНІВЦЬКА, кандидат педагогічних наук

Галина ХЛИПАВКА, кандидат педагогічних наук

Збірник укладено за тезами доповідей I Науково-практичної конференції з міжнародною участю «Соціально-психологічні та гуманітарні виміри безпеки життєдіяльності» 20-21 жовтня 2022 року.

Матеріали друкуються українською, польською та англійською мовами.

Збірник містить матеріали таких тематичних секцій:

- ✓ Секція 1. Особистість в екстремальних умовах: психолого-педагогічні аспекти.
- ✓ Секція 2. Мовні моделі світу у термінологічному, перекладознавчому та прикладному вимірі.
- ✓ Секція 3. Прикладні аспекти соціальної роботи: сучасні тенденції, виклики та перспективи.
- ✓ Секція 4. Актуальні проблеми підготовки фахівців закладів вищої освіти в умовах кризового суспільства.

За точність наведених фактів, самостійність наукового аналізу та нормативність стилістики викладу, а також за використання відомостей, що не рекомендовані до відкритої публікації, відповідають автори матеріалів та їхні керівники.

Вікторія ЛОГВИНЕНКО, Андрій ЦЮПРИК
**ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕКОВИХ НАВИЧОК У
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ224**

Андрій ЛОЗИНСЬКИЙ, Вікторія ЛОГВИНЕНКО,
**ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ
РОБОТИ ТА РЯТУВАЛЬНИКІВ ДО НАДАННЯ
НЕВІДКЛАДНОЇ ДОПОМОГИ ОСОБАМ З ІНВАЛІДНІСТЮ
В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ227**

Іван МАРТИНЮК, Ірина ГОМЕНЮК, Євгеній ШМАТОВ
**ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ВІЙНИ
В УКРАЇНІ231**

Олександра ПАДАГУЦ, Лілія ГАЧАК-ВЕЛИЧКО
**ОРГАНІЗАЦІЯ ДОЗВІЛЛЯ ЯК ОДИН З АСПЕКТІВ
СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ235**

Оксана ТРУСЕВИЧ
**СУЧАСНИЙ ВИКЛАДАЧ ЯК «СОЦІАЛЬНИЙ
ПРАЦІВНИК»: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ237**

СЕКЦІЯ 4

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА

Світлана АГАПОВА, Роман ЯРЕМКО
**ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНИХ УСТАНОВОК
У НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ242**

Вікторія АНІЩЕНКО
**СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ КУРСАНТІВ ЯК
ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ
ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ244**

3. Михайлов В. М. Поняття «безпека» і «цивільна безпека» у міждисциплінарному науковому дискурсі. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2020. Вип. 1. С. 77-89.

4. Руденко Л.А. Підготовка майбутніх фахівців соціономічної сфери до спілкування в конфліктних ситуаціях. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2019. № 1. С. 26-37.

5. Сучасний психолого-педагогічний словник / авт. кол. за заг. ред. О. І. Шапран. – Переяслав-Хмельницький (Київська область): Домбровська Я.М., 2016. 473с.

6. Тихомиров Д.О. Міждисциплінарні та філософські підходи до інтерпретації поняття «безпека». *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 2. С. 104-115.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ТА РЯТУВАЛЬНИКІВ ДО НАДАННЯ НЕВІДКЛАДНОЇ ДОПОМОГИ ОСОБАМ З ІНВАЛІДНІСТЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

*канд. іст. наук, доцент Андрій ЛОЗИНСЬКИЙ, канд. філос. наук,
доцент Вікторія ЛОГВИНЕНКО,*

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, таких як пожежі, повені, землетруси, зсуви, ін., наявності загроз життю людей в умовах воєнного стану пріоритетним завданням рятувальників Державної служби з надзвичайних ситуацій України (ДСНС) та фахівців соціальної роботи є пошук і порятунок потерпілих, а також надання їм невідкладної кваліфікованої допомоги. В числі постраждалих досить часто трапляються люди з інвалідністю, які відчувають труднощі при самостійному пересуванні чи орієнтуванні в просторі. Чи не найважчу для евакуаційно-рятувальних робіт групу складають особи, які для пересування використовують крісло колісне (інвалідний візок). Тому, завдання виведення таких осіб в безпечне місце, в умовах надзвичайної ситуації чи воєнного стану, перетворюється із складного (за звичайних обставин) на надскладне, що вимагає від соціальних працівників та рятувальників злагодженої

взаємодії, навиків володіння техніками і способами переміщення користувачів крісла колісного, врахування їхніх фізіологічних особливостей.

Сьогодні в Україні існує лише декілька наукових праць, що певним чином розкривають проблему професійної підготовки майбутніх працівників ДСНС України [2; 3; 4; 8; 9] та основні принципи й методи надання різних видів супроводу людям з інвалідністю [10]. В контексті нашого дослідження слід вказати на посібник В. Азіна і Л. Байди «Супровід та допомога: крок за кроком» [1], де описані правила та прийоми, які можна застосувати в підготовці соціальних працівників та рятувальників до надання допомоги особам з обмеженими можливостями пересування. Зокрема, в цьому виданні розкрито техніки та способи переміщення осіб, які використовують крісла колісні: перехід з положення «лежачи» в положення «сидячи» та навпаки; з ліжка, з підлоги на крісло колісне з допомогою одного чи двох помічників; варіанти технік допомоги при заїзді/з'їзді на бордюр, тротуар, пандус; спуск чи підйом сходами, подолання інших перешкод та ін.

При наданні допомоги таким особам важливо дотримуватися рекомендацій для безпечного супроводу та запобігання травмувань. Важливо пам'ятати про біомеханіку рухових дій, адже неправильна механіка тіла може призвести до отримання травми помічником. Тому виділяють певні правила для уникнення надмірного навантаження та мінімізації ризиків травмування під час виконання супроводу [1, с. 29]. Щодо безпеки потерпілих під час переміщення, то соціальним працівникам та рятувальникам слід пам'ятати про їхні можливі фізіологічні особливості. Так, в осіб з інвалідністю, що мають параплегію (параліч обох нижніх кінцівок) чи тетраплегію (параліч усіх чотирьох кінцівок) шкіра є вразливою до подряпин, синців, саден. Окрім цього, вони дуже часто не відчують болю, зміни температури, не мають просторового відчуття кінцівок та часто хворіють на остеопороз [1, с. 37]. Таким чином, при неправильному транспортуванні, виникає ризик травмування таких осіб, переломів кінцівок, вивихів у суглобах, переохолодження тощо. Також, в процесі евакуації, щоб максимально швидко забезпечити потерпілого від дії негативних факторів, соціальним працівникам та рятувальникам рекомендується застосовувати прийом порятунку «на руках» [9, с. 68]. Відтак, допомагаючи людям з ураженням спинного мозку, важливо

пам'ятати про властивий їм спастичний синдром (надмірний тонус м'язів, опір та протидія швидкому пасивному руху в суглобі), під впливом якого особа з обмеженими можливостями пересування буквально може «вислизнути з рук» та впасти. Слід також звернути увагу на контрактури (обмеження амплітуди руху у суглобі), враховуючи які може виникнути необхідність зміни способу переміщення [1, с. 37].

Для злагодженості дій в процесі евакуації, якщо переміщення виконується кількома особами, необхідно визначити хто буде віддавати команди і вести рахунок. Іноді це може робити сам користувач крісла колісного, якщо він добре обізнаний з особливостями транспортування, і, не зважаючи на стресову ситуацію в якій перебуває, здатен давати чіткі команди та інструкції.

Отже, для продуктивного переміщення маломобільних осіб та уникнення травмування, соціальним працівникам та рятувальникам слід знати окреслені особливості й правила. Очевидно, що засвоєння технік і принципів супроводу осіб, що використовують крісло колісне найкраще відбувається на практиці. З цією метою кафедра соціальної роботи, управління та суспільних наук Львівського державного університету безпеки життєдіяльності у 2015 – 2019 роках регулярно здійснювала навчально-практичні заняття «Супровід та допомога: крок за кроком» [5; 6]. Ці заходи разом з науково-педагогічним складом кафедри, студентами спеціальності 231 «Соціальна робота», курсантами проводили координатори проєкту “Табір активної реабілітації” Всеукраїнського об’єднання осіб з інвалідністю «Група активної реабілітації» Національної Асамблеї людей з інвалідністю України Володимир Азін та Ярослав Грибальський, які займаються громадською діяльністю та є експертами із створення універсального соціального простору. Також, будучи користувачами крісел колісних, вони створюють відповідні методичні матеріали та рекомендації і мають значний досвід інструктажу в питаннях супроводу. Учасники таких занять мають можливість отримати не лише теоретичні знання, а передусім, навчитися технікам безпечного і ефективного переміщення осіб на кріслах колісних та долати перешкоди на шляху евакуації. Власне такий практичний формат занять є дієвою підготовкою

майбутніх фахівців до проведення евакуаційних заходів де в числі постраждалих є такі особи.

Крім цього, у жовтні 2022 року за ініціативи Департаментів соціального захисту населення, з питань цивільного захисту та Управління з питань цифрового розвитку Львівської обласної військової (державної) адміністрації спільно із Громадською організацією «Всеукраїнська асоціація перекладачів жестової мови та людей з інвалідністю» і Львівською обласною організацією «Українське товариство глухих» кафедра соціальної роботи, управління та суспільних наук навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності організувала проведення ряду практичних заходів з питань системи оповіщення та захисту осіб з вадами слуху в умовах воєнного стану, де були розглянуті проблеми: сигналізації оповіщення населення, функціонування спеціальних засобів для орієнтування та спілкування, цифровізації безбар'єрності, надано рекомендації та наочні приклади як вибратися людині з-під завалів, тощо [7].

Тому, вважаємо за доцільне рекомендувати проведення подібних навчально-практичних занять на базі освітніх закладів, які готують майбутніх соціальних працівників та рятувальників з певною періодичністю.

Література:

1. Азін В.О., Байда Л.Ю. Супровід та допомога: крок за кроком: посібник. Київ: б/в, 2012. 80 с. URL: <https://gar.org.ua/navchalnyu-posibnyk-suprovit-ta-dopomoha-krok-za-krokom/>

2. Козяр М.М. Екстремальна-професійна підготовка до діяльності в надзвичайних ситуаціях: монографія. Львів: СПОЛОМ, 2004. 376 с.

3. Коваль М.С. Система професійної підготовки майбутніх працівників ДСНС України в інформаційно-освітньому середовищі закладу вищої освіти: монографія. Львів: ПАІС, 2019. 544 с.

4. Логвиненко В., Костишин Е., Лозинський А. Формування готовності майбутніх соціальних працівників до роботи в умовах надзвичайних ситуацій. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наук. праць молодих вчених Дрогобицького держ. педагогічного ун-ту імені Івана Франка*; ред.-упоряд. М.Пантюк, А.Душний, В.Ільницький, І.Зимомря. Дрогобич: Видав. дім «Гельветика», 2022. Вип. 53. Т. 1. С. 348–353.

5. На базі Університету проведено навчально-практичний семінар «Супровід та допомога: крок за кроком». Львівський державний університет безпеки життєдіяльності: Новини університету, 08.04.2016. Офіційний веб-сайт. URL: <https://ldubgd.edu.ua/node/2148>

6. На базі Університету проведено третій навчально-практичний семінар «Супровід та допомога: крок за кроком». Львівський державний університет безпеки життєдіяльності: Новини університету, 13.10.2016. Офіційний веб-сайт. URL: <https://ldubgd.edu.ua/node/2409>

7. На сторожі соціальних інтересів людей з інвалідністю в умовах воєнного стану. Львівський державний університет безпеки життєдіяльності: Новини університету, 04.10.2022. Офіційний веб-сайт. URL: <https://ldubgd.edu.ua/node/6895>

8. Пархоменко Р.В., Чалий Д.О., Войтович Д.П. Пожежна тактика: курс лекцій. Львів: ЛДУ БЖД, 2017. 368 с. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/jspui/handle/123456789/3518>

9. Ратушний Р.Т., Лоїк В.Б., Синельников О.Д., Ковальчук В.М. Організація аварійно-рятувальних робіт: навч. посіб. Львів: ЛДУ БЖД, 2020. 394 с. URL: <https://sci.ldubgd.edu.ua/jspui/handle/123456789/10537>

10. Чалий Д.О., Логвиненко В.М., Лозинський А.Ф. Підготовка майбутніх рятувальників до проведення евакуаційних заходів щодо маломобільних осіб з інвалідністю. *Інноваційна педагогіка: наук. журн. Причорноморський наук.-дослід. ін-т економіки та інновацій*, 2022. Вип. 49. Т. 2. С. 134–137.

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

канд. біол. наук Іван МАРТИНЮК,

Ірина ГОМЕНЮК, Євгеній ШМАТОВ

*Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра
Сагайдачного*

У сучасному суспільстві соціальна робота є невід’ємною частиною всього цивілізованого світу. Головний напрямок її реалізації спрямований на покращення соціального рівня та якості життя громадян будь-якої держави.